

เผยแพร่วันที่ 22 พฤษภาคม 2559

สองปีรัฐประหาร หวั่นรัฐธรรมนูญฉบับทหารทำหลักนิติธรรมหายไป ประชาชนได้ผลกระทบจากอำนาจรัฐบาลทหารถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง

ในช่วงเวลาสองปีหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 มูลนิธิสานวัฒนธรรมพบว่า หลักนิติธรรมที่หายไปทำให้การคุ้มครองสิทธิประชาชนกลุ่มต่างๆ ถูกจำกัดลงอย่างมาก จนถึงขั้นที่ทำให้ประชาชนกลุ่มชายขอบไม่สามารถเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองได้ เช่น สิทธิในการแสดงออกทางความคิดเห็น การใช้สิทธิในการร่วมกลุ่มใช้สิทธิในการชุมนุมโดยสงบเรียกร้องให้รัฐบาลทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นเพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายและการปฏิบัติ โดยสะท้อนให้เห็นจากการใช้นโยบายทวงคืนผืนป่าที่อาจต้องการดำเนินการกับนายทุนหรือผู้บุกรุกใหม่ แต่กลับส่งผลต่อกลุ่มชนเผ่าพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ เกษตรกรที่ไร้ที่ทำกิน ที่อยู่มาดั้งเดิม ทำให้เกิดการจับกุมควบคุมตัวด้วยอำนาจพิเศษ เช่นคำสั่ง 64/ 2557 และคำสั่ง 66/2557 หรือการดำเนินคดีในฐานความผิดทั้งอาญาและแพ่งโดยใช้กฎหมายป่าไม้ กฎหมายอุทยานที่ไม่พิจารณาถึงบริบททางด้านประวัติศาสตร์การถือครองหรือครอบครองที่ดินในแต่ละพื้นที่ เช่นในกรณีชาวเล บ้านราไวย์ จ.ภูเก็ต ชาวบ้านทุ่งปาคา จ.แม่ฮ่องสอน ชาวบ้านนอแล จ. เชียงใหม่ กรณีการตัดฟันต้นยางทั่วประเทศโดยไม่มีการเยียวยาชดเชย หรือถึงขั้นบังคับขับไล่ ชาวบ้านในเขตอุทยานแห่งชาติดงใหญ่ จ. บุรีรัมย์ เป็นต้น อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมต่อคดีนโยบายลักษณะเช่นนี้ ยิ่งกลับทำให้ประชาชนตกอยู่ภาวะยากลำบาก เช่นไม่มีเงินประกันตัว ศาลสั่งลงโทษไม่รอลงอาญา ประชาชนชาติที่พึ่งเพราะข้าราชการพลเรือนเกรงกลัวอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เช่นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ม. 44 ในการออกคำสั่งทางปกครองโดยปราศจากการถ่วงดุลตรวจสอบ ขาดไปซึ่งหลักนิติธรรมใดใดเป็นเวลาสองปีมาแล้ว

การทำงานเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความยากลำบากมากขึ้นเนื่องจากมีการคุกคามข่มขู่นักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนและด้านการพัฒนาเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ เช่นการตรวจจีเอ็นเอ็นักกิจกรรมในพื้นที่ การข่มขู่ว่าจะฟ้องร้องคดีหมิ่นประมาทเมื่อมีการร้องเรียนว่ามีการทรมานเกิดขึ้น เป็นต้น การตรวจสอบและการคุ้มครองทางกฎหมายโดยหน่วยงานอื่นด้อยประสิทธิภาพลงและมีแนวโน้มว่าการใช้กฎหมายการศึกษาและพรก.ฉุกเฉินจะเป็นการถาวร การจับกุมตัวบุคคลโดยพลการ การควบคุมตัวและการซักถามที่มิเรื้อรังเรียนว่ามีการทรมานและการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมยังคงเกิดขึ้น แม้พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จะไม่มีการสั่งให้คดีความมั่นคงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในศาลทหารเหมือนในสถานการณ์อื่นๆ ทั่วประเทศหลังรัฐประหาร แต่การติดตามจับกุมผู้เห็นต่างทางความคิดหรือเข้าข่ายผู้ก่อความไม่สงบโดยพลการ กรณีการเสียชีวิตในการควบคุมตัวของทหารเมื่อเดือนธันวาคม 2558 รวมทั้งกรณีการลักพาตัวอดีตผู้ต้องหาคดีความมั่นคงซึ่งอาจเป็นการบังคับให้สูญหายกรณีนายฟาเดล สะหาหมาน เหตุเกิดเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2558 เป็นต้น อีกทั้ง เหตุการณ์ความรุนแรงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเป็นลำดับ แตกต่างจากช่วงปี 2555-2556 ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนรัฐประหาร และการเจรจาสันติภาพครั้งล่าสุดเมื่อเดือนเมษายน 2559 ก็ประสบกับความล้มเหลวโดยคู่เจรจาไม่สามารถร่วมกันลงนามในการข้อตกลงเบื้องต้นหรือที่โออาร์ได้

นายสมชาย หอมลออ ที่ปรึกษามูลนิธิสานวัฒนธรรมมีความเห็นด้วยว่า “การร่างรัฐธรรมนูญเองก็ไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่จะเป็นไปตามหลักนิติธรรม อีกทั้งบรรดาคำสั่งของคสช.ที่อาจขัดต่อหลักนิติธรรมของไทยที่มีอยู่เดิมและหลักการสากลที่ประเทศไทยมีพันธกรณีอยู่ ส่งผล คำสั่งคสช.ที่ออกคำสั่งโดยรัฐบาลทหารในช่วงเวลาที่ไม่มีความเป็นประชาธิปไตยนี้มีผลในการบังคับใช้ต่อไปโดยชอบ ความผิดความมั่นคงและความผิดมาตรา 112 เป็นการบังคับให้คดีเหล่านี้ขึ้นศาลทหารต่อไป คำสั่งที่ 13/2559 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารรับผิดชอบในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายต่อไป เช่นการ

ตรวจค้น จับ ยึดในการกระทำความผิดที่เรียกว่าผู้มีอิทธิพล กฎหมายเหล่านี้จะมีบังคับใช้ต่อไป และยกเลิกได้เมื่อต้องประกาศเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น” และนายสมชายกล่าวเสริมว่า “ถ้าหากประเทศไทยไม่สามารถเปลี่ยนผ่านไปเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง หากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านการประชามติก็จะส่งผลให้คำสั่งคสช. ก็จะมีผลตลอดไปอย่างถาวรหรือไม่”

การทำลายหลักนิติธรรมของประเทศไทยที่ได้ก่อร่างสร้างตัวมาให้ทันสมัยทัดเทียมนานาประเทศกำลังถูกเฝ้ามองจากนานาชาติโดยสะท้อนอย่างเห็นได้ชัดจนในกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 10-11 พฤษภาคม 2559 ที่ผ่านมา มูลนิธิผสานวัฒนธรรมเห็นว่านโยบายหรือแนวปฏิบัติของรัฐบาลคสช. หลังรัฐประหารไม่อาจก่อให้เกิดกระบวนการประชาธิปไตยแต่อย่างใดและไม่เอื้อให้เกิดความปรองดองในชาติ และเห็นว่ารัฐบาลคสช. ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนให้เกิดการเลือกตั้ง และเพื่อให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเข้ามาแก้ไขความผิดพลาดในการออกกฎหมายคำสั่งที่ผิดหลักนิติธรรมอย่างโดยเร็วมิเช่นนั้นหลักนิติธรรมของไทยจะสูญหายไปอย่างถาวร

มูลนิธิผสานวัฒนธรรมเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร ทำงานด้านความยุติธรรมและการคุ้มครองส่งเสริม และเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชนในไทย มูลนิธิผสานวัฒนธรรมก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 และมีบทบาทปกป้องสิทธิของประชาชนทุกกลุ่ม โดยไม่แยกแยะด้วยเหตุผลด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ (เพศสภาพ) ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมืองหรืออื่นใด ความเป็นมาด้านชาติกำเนิดหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานภาพอื่นใด มูลนิธิผสานวัฒนธรรมมีหลักปรัชญาและกิจกรรมในการส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชนเพื่อให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างยั่งยืนตลอดทั่วสังคม ตั้งแต่บนสู่ล่าง และล่างสู่บน ให้ความสำคัญเป็นการเฉพาะกับกลุ่มชายขอบ เช่น ชนเผ่าพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ คนไร้รัฐ คนงานข้ามชาติ และผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจากความขัดแย้งในไทย เป็นต้น

ติดต่อข้อมูลเพิ่มเติม สมชาย หอมลออ ที่ปรึกษาฯ 02-1015481-2

พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ผู้อำนวยการฯ 02-1015481-2